

ла ці працы чалавек бывае часьцей, чым дзе-кольвек яшчэ, акрамя жытла ці працы. З гэтага бліжэйшы прыпынак псыхалягічна абжываецца як свая ўласнасьць і неўпрыкмет становіцца своеасаблівай прыватнай тэрыторыяй.

І хаця на прыпынку звычайна шмат людзей, аднак кожны зь іх тут застаецца сам-насам, быццам на бязлюднай высьпе. І дзе яшчэ, як не на прыпынку, урбанізаваны чалавек штодня далучаецца да адкрытай прасторы вялікага космасу, ад якога ўва ўсе астатнія часы яго адгароджваюць столі і скляпеньні?

У Менску шмат каго з актыўных удзельнікаў апазыцыйных мітынгаў пасля іхнага заканчэньня міліцыянты й так званыя „людзі ў цывільным“ хапалі менавіта на прыпынках або паблізу іх. Можа, гэтак адбывалася менавіта таму, што нідзе чалавек далей не адгароджаны ад людзей, нідзе ён нагэтулькі адзіотны, як на прыпынку.

Неяк пасяля „гарачай вясны“ 96-га году я міжволі прыслухаўся да размовы двух хлопцаў, бо яны гаварылі па-беларуску. „Дык, кажаш, на якім прыпынку цябе хапанулі?“ — запытаўся адзін. „На Чырвонаармейскай“, — адказаў другі ды ў сваю чаргу пацікавіўся: „А цябе?“ — „Аж на Варвашэні“.

Між іншым, гэтая размова адбывалася таксама на прыпынку, каля станцыі мэтро „Ўсход“. І я, пакуль падыходзіў тралейбус, пасьпеў падумаць: „Для многіх людзей майго пакаленьня той ці іншы прыпынак назаўжды застаўся ў памяці як месца першай сустрэчы з каханай. А гэтыя хлопцы ўжо ніколі не забудуць ані прыпынак „Чырвонаармейская“, ані „Варвашэні“. Бо тут іх упершыню зьняволілі за любоў да Бацькаўшчыны.

Пуга

Леанід Галубовіч

Гнуткае ядлоўцавае пужальна, ці пугаўё з прывязанай сырамяцінай — гэта і ёсьць пуга. Што, пэўна ж, займела свой род ад слова пужаць. І хоць большыня з нас пужаныя, ды хочацца верыць, што ня ўсе мы запалоханыя.

Посьвіст сырамяціны помны нам, асабліва вяскоўцам, ад малых гадоў. Пужкі са сьвістам апускаліся на азадкі рагатай скаціны, на сьпіны задыханых коней, якіх прысьпешвалі балаголы, седзячы ў грузных павозках. Бо менавіта пастухі й фурманы мелі свае пугі й валодалі правамі на карыстаньне імі.

Аднак некаторыя лупцавалі бедную скаціну вельмі жорстка й беспрычынна — ці то з уласнай дурноты, ці то з плебэйскай фанабэрыі.

Так бацьку майго люта біў фашыстоўскі баўэр у Нямецчыне, а пасяля, разьюшаны ад сівухі, бацька сам няшчадна біў маю маці. Затым ужо білі мяне.

Цяпер б'юць маіх знаёмых на дэманстрацыях, і сам я, бываючы не ў гуморы, раблю прачостку сваёй шкадлівай дачцэ.

І ўжо ня важна — хто каго й чым б'е: пугаю, дубінкаю, кулаком ці абразьлівым словам.

Няўжо бяз пугі мы ня можам і ня хочам зрушвацца са сваіх месцаў? Дарма што 15 гадоў запар гаварылі нам пра свабоду й дэмакратыю. Аказалася — марна й безвынікова. Як пугаю па вадзе.

Словам, бяз пужкі ў нас зноў застой.

О, фурманы, вазьніцы, пастухі, пагоншчыкі — не выпускайце ж з рук пужак сваіх! Каб не застойваўся чалавек! І не затойваўся народ.

Доўгая і пякучая, як памяць, сырамятная пуга хай ня дасьць супыну вечнаму руху.

Путч

Уладзімер Арлоў

Слова паходзіць ад нямецкага „*Putsch*“ і азначае спробу дзяржаўнага перавароту.

Пасьля няўдалага гітлераўскага піўнога *путчу* і прыходу да ўлады чорных палкоўнікаў у Грэцыі Заходняя Эўропа гучных *путчаў* ня ведала. *Путчы* адбываліся пераважна ў Афрыцы, Азіі ды Лацінскай Амэрыцы, дзе іх часам бывала, як грыбоў у дажджлівую восень.

Але пры канцы стагодзьдзя выявілася, што такі экзатычны плод, як *путч*, можа высьпець і ў нашых геаграфічных шыратах. У жніўні 1991 году на практыцы даведаліся пра *путч* і народы Савецкага Саюзу, які ўжо рыхтаваўся „даць дуба“.

Кажуць, у буфэце менскага Дому ўраду тады вокамгненна зьніклі гарэлка і каньяк. Зачыніўшыся ў кабінэтах, беларускае чынавенства ўсіх узроўняў сьвяткавала капцы перабудове.

Палітолягі схільныя лічыць *путчам* і антыканстытуцыйны лістападаўскі пераварот 1996 году ў Беларусі.

Наступствы пераможных *путчаў* ува ўсіх куткох сьвету аднолькавыя: захоп улады, дыктатура, рэпрэсіі, зьнікненьне актыўных апазыцыянераў.

Путчысты панічна баяцца адзіноты. *Путчысты* сьняць кепскія сны. *Путчысты* ведаюць, што іх чакае або здзейсьнены былымі хаўруснікамі новы *путч*, або здзейсьненая народам рэвалюцыя. Вынік звычайна аднолькавы — турэмная камэра й прысуд.

Пыл

Анатоль Вярцінскі

Чаго добрага, а *пылу* ў беларусаў заўсёды было досыць. *Пыльныя* сьцяжыны-дарогі, *пыльныя* пятакі-вулачкі, *пыльныя* ляды, палеткі ды гэтыя самыя выратавальныя соткі.

А яшчэ беларусам пускалі слоўны *пыл* у вочы, пудрылі мазгі розныя дабрадзеі. Многіх сьцёрлі і ў лягерны *пыл*. *Пыл* той, тыя попел і прах балюча ступаюць у нашыя сэрцы.

Выпала на долю беларусу зьведаць больш, чым каму-небудзь, і *пылу* радыактыўнага, чарнобыльскага, гэтых самых альфа- і бэта-часьцінак, так званых часьцінак гарачых. Мабыць, меў рацыю паэт, калі пэсымістычна зазначыў:

Змагацца з *пылам* —
Тое, што быць Пірам,
Сілаў усё меней,
А *пылу* ўсё многа:
Пірава перамога.

Ды з другога боку, момант ісьціны надыходзіць тады, калі асядае *пыл*.